

кількість ліків. Речовини як рослинного, так і синтетичного походження можуть взаємодіяти між собою фармакокінетично або фармакодинамічно. Зокрема, індукція та інгібування ферментів відіграють важливу роль у виникненні багатьох взаємодій фітопрепаратів і ліків. Для забезпечення ефективного підходу у лікуванні пацієнтів необхідно глибоке розуміння питань взаємодії ЛП, щоб максимізувати результати корисної взаємодії та уникнути небажаних чи небезпечних комбінацій.

Мета: дослідити обізнаність здобувачів вищої фармацевтичної освіти щодо питань взаємодії лікарських засобів та фітопрепаратів.

Матеріали та методи: Проведено анонімне добровільне дистанційне опитування здобувачів вищої освіти випускного курсу спеціальності «Фармація. Промислова фармація» Національного фармацевтичного університету. В якості методу отримання даних ми обрали структуровану анкету, що складається з питань і варіантів відповідей на них. Це дозволяє значно прискорити процес обробки інформації, хоча розробка таких анкет вимагає набагато більше часу.

Результати та їх обговорення: Анкета включає дві частини: пояснювальну, де наводиться інформація про завдання та стислий зміст анкети та оцінювальну частину. Остання складається з 33 питань та включає три розділи: I – питання щодо демографічних характеристик респондентів (вік, стать, стаж роботи в аптеці), II – питання щодо ставлення респондентів до проблеми взаємодії ліків та фітопрепаратів, III – питання про найбільш типові взаємодії ЛП та біологічно активних речовин таких рослин, як *Hypericum perforatum* L., *Ginkgo biloba* L., *Zingiber officinale* Rosc., *Panax ginseng* C.A.Mey., *Allium sativum* L., *Silybum marianum* (L.) Gaertn., *Valeriana officinalis* L., *Glycyrrhiza glabra* L. Як показало наше опитування, більше 95 % респондентів вважають за необхідне враховувати взаємодію рослинних та синтетичних препаратів при їх сумісному застосуванні. Проте лише третина опитаних оцінює свої знання з цього питання як достатні.

Висновки. Проведене опитування має за мету привернути увагу до важливості знань фармацевтів щодо взаємодії лікарських засобів з фітопрепаратами для найбільш ефективної та безпечної терапії хворих.

Характеристика видів глоду та їх використання у фармації і медицині

Северин М. А., Владимірова І. М.

Національний фармацевтичний університет,

Кафедра фармакогнозії (м. Харків, Україна)

mariaseverin63@gmail.com

Вступ: Глід (*Crataegus*) – рід кущів або рідше невисоких дерев родини розоцвіті (Rosaceae). Відомо понад 200 видів, що поширені у північній півкулі – Європа, Азія, Північна Африка, Північна Америка.

Мета: літературний огляд з питань ботанічної характеристики видів глоду, хімічного складу та можливостей використання для профілактики і лікування серцево-судинних захворювань.

Матеріали та методи: літературний огляд вітчизняних та іноземних наукових джерел.

Результати та їх обговорення: Глід – *Crataegus* – лат. назва походить від грец. krataios – міцний, через його міцну деревину, а також через тверді колючки); нар. назви: бариня, бориня, гліг, глій, глогівка, костоглід. В Україні налічується понад 30 видів глоду і всі вони дозволені до заготівлі.

Найпоширеніші види глоду:

- Глід п'ятистовпчиковий — *Crataegus pentagyna*;
- Глід східний — *C. orientalis*;
- Глід згладжений (колючий) — *C. levigata*, syn. *C. oxyacantha*;
- Глід кривочашечковий — *C. curvicephala*;
- Глід одноматочковий — *C. monogyna*.

Рослина вирощується для вирішення декоративних завдань або для збору лікарської сировини. Посадка здійснюється навесні або восени. Чагарник

невибагливий, для його культивування необхідний родючий ґрунт і відкриті сонячні ділянки, особливого догляду глід не потребує.

Зростає глід повільно, при цьому відрізняється морозостійкістю й здатністю витримувати посуху. На планеті рослина зустрічається в помірних кліматичних районах Північної Америки та Євразії, на узліссях лісів і берегах річок. Висота рослини може досягати 4 м, час життя чагарнику при сприятливих умовах становить понад 300 років.

Це кущі, напівкущі чи невеликі дерева, листопадні (рідко вічнозелені), з колючками (рідко без колючок). Колючки 1-1,5 см завдовжки. Листки прості, з прилистками, волосисті; зверху темно-зелені, зісподу – світло-зелені; край пилчастий і лопатевий або розділений на частини, рідко цілий. Суцвіття щиткоподібне, іноді квітки поодинокі. Квітка: чашолистиків 5; пелюсток 5, білих, рідше рожевих; тичинок 5–25. Плід – яблуко, зі стійкими чашолистиками на верхівці. М'якоть плодів містить 1–5 здерев'янілих кісточок. Колір плодів від жовтогарячого та бурувато-

червоного до темно-бурого.

Цвіте у травні – червні, плоди дозрівають у вересні – жовтні. Росте на всій території України в підліску мішаних та листяних лісів, на узліссях, лісових галявинах, схилах берегів та боліт. Сировиною глоду є плоди та квітки. Квітки заготовляють на початку цвітіння, коли частина їх ще не розкрилася; сушать у затінку. Плоди збирають у період повного досягання, без плодоніжок; сушать при температурі 50–60 °С.

Основними діючими речовинами глоду є флавоноїди, фенолокислоти, кумарини, тритерпенові кислоти. У квітках виявлені флавоноїди – 0,5–2,5%: гіперозид, кверцетин, вітексин, сапонаретин, орієнтин, гомоорієнтин, рамнозиди вітексину; фенолокислоти: кавова, хлорогенова; азотовмісні сполуки: амінохолін, ацетилхолін, триметиламін. У квітках синтезуються біозиди, ди- та олігоглікозиди лейкоантоціанідинів; похідні флавану: (–) або (+)-епікатехіни, (+)-катехін; олігомери дегідрокатехіну; ефірна олія. У плодах виявлено органічні кислоти, вуглеводи та споріднені кислоти: цукри, сорбіти, пектинові речовини (1,9–6,1%); вітаміни: аскорбінова кислота (вітамін С) – 18–100 мг%, β-каротин – 0,4–2,7 мг%, філохінон (вітамін К); фенольні

сполуки: антоціани – до 1200 мг%; лейкоантоціани – 400–1500 мг%; катехіни; флавоноли; фенолокіслоти; кумарини (0,7–3,4%); стерини; тритерпенові кіслоти: урсолова, олеанолова, кратегова, акантова.

Препарати глоду виявляють кардіотонічну, гіпотензивну, седативну, спазмолітичну дію. Посилюють кровообіг у коронарних судинах серця і судинах мозку, усувають тахікардію та аритмію. Настойка квіток значно ефективніша при спазмах судин за екстракт плодів, який застосовують частіше за все при гіпертензії. Рідкий екстракт плодів входить до складу комплексного препарату Кратепровін, який застосовують при явищах серцевої недостатності й порушеннями коронарного кровообігу. Рідкий екстракт квіток Глоду входить до складу препаратів Кардіофіт, Біовіталь, Геровітал, які мають гіпотензивні та седативні властивості. У народній медицині відвар квіток глоду застосовують при функціональних розладах серцевої діяльності, гіпертензії, стенокардії, миготливій аритмії та пароксизмальній тахікардії, при ангіоневрозі, клімаксі, базедовій хворобі, епілепсії, ревматизмі, гострому і хронічному гастриті, метеоризмі, діареї, диспепсії у дітей. У гомеопатії використовують свіжі достиглі плоди при стенокардії, послабленні серцевої діяльності після інфекційних захворювань. У середні віки ця рослина символізувала дівочу чистоту та цнотливість, тому зовсім не випадково на іконописних зображеннях Діва Марія представлялася з гілкою глоду в руках, який асоціювався у християнській релігії з непорочним зачаттям, а також був символом довголіття. У Греції випікали хліб з висушених і перемелених ягід глоду. Люди знали вже в той час про унікальну здатність глоду зцілювати серцеві хвороби. У медицині застосовують такі лікарські форми: настої, екстракти, відвари, таблетки. Незважаючи на корисні властивості глоду, здійснювати його прийом слід тільки після консультації з лікарем. Побічні дії від прийому рослини виражаються в зниженні тиску, уповільненні пульсу, порушенні серцевого ритму і пригніченні центральної нервової системи. Не можна вживати рослину та її похідні людям з артеріальною гіпотензією, підвищеним згортанням, брадикардією, тяжкими порушеннями роботи печінки. Глід протипоказаний вагітним і годуючим грудьми.

Висновки: види глоду – надзвичайно популярні і перспективні види лікарської рослинної сировини, що застосовуються у медицині і фармації.

Аспекти використання перцю стручкового у медицині та фармації

Сиплива С. А., Владимірова І. М.

Національний фармацевтичний університет,

Кафедра фармакогнозії (м. Харків, Україна)

i.vladimirova@nuph.edu.ua

Вступ: У багатьох країнах перець однорічний є офіційною сировиною, що входить у фармакопеї як складова мазі для полегшення болю при спазмах м'язів верхньої частини тулуба. Входить до Державної фармакопеї України, Британської трав'яної фармакопеї, Європейської фармакопеї, фармакопеї США.

Мета: літературний огляд з питань ботанічної характеристики, хімічного складу та застосування перцю стручкового плодів.